

0+

*"Поро пиалап улыт яндар шўман-влак:
пуло Юмым уажыт" (Мф. 5:8).*

ШЎМ-ЧОН ЦЗОЛЫК

2013 ий март
годсек лектеш.

МАРИЙ ПРАВΟΣЛАВНЫЙ ЖУРНАЛ 12-шо (56) №, 2017 ий декабрь

Йошкар-Оласе да Марий Элысе Высокопреосвященнейший митрополит Иоаннын благословитлымыже почеш

ПАТРИАРХЫН СУГЫНЬЖО

*Святитель Тихоним Патриарх престолыш
шогалтымылан 100 ий теммым Руш Черке пага-
лен шарна. Тидын лўмеш 2017 ий 18 ноябрьште
Москвасе Донской пўрєен монастырьын Кугу со-
борыштыжо Юмын литургийым Москван да уло
Российын Патриархше Кирилл вўден. Руш Пра-
вославный Черкын Кўшыл Советыштыже улшо
владыка-влак тудын дене пырля кумалыныт.*

*Юмын литургий годым архимандрит
Феофан (Данченковым) Марий митрополийысе
Волжск ден Шернур епархийын епископышкыжо
шогалтыме хиротоний эртен. Патриарх Кирилл
тудлан сугыньмутым ойлен:*

Преосвященный епископ Феофан!

*Ача Юмо деч лекше Чынын Шўлышыжў
таче тый декет волен. Вуйышкет Евангелийым да
архипастырь-влакын кидыштым пыштыме дене
Витлыгече пайрем годым апостол-влаклан пуалтше
Юмын Шўлыш тыланет пуалтын, тят нунын семынак
Христос нерген таныклаш тўналат.*

Умбакыже - 2-шо лаштыкыште.

Утарыше Христос нерген поро уверым ең-влакын шұмышкышт шукташ манын, тый Юмын шомакым чарныде шарышаш улат. Ылыж Кынелше Христос нерген таныклаш тўналат гын, Святой Шўлыш тыйын гоч Чыным Шкеак шараш тўналеш. Ең-влак Чыным сайын умылышт манын, тыланет, кўлеш мутым муын, шонымашетым тичмашын каласаш тунемаш кўлеш.

Йоратымаш дене шукталтше тыйын чыла пашат Юмын Эрге нерген тўн таныклымаш лийшаш улыт, вет Юмо – тиде йоратымаш (1Ин.4,8). Еным колыштын, тудын ойгыжым умылен, лыпландарен мошташ кўлеш, вет храмыш, тыгак архипастырь деке нуно тидланак толыт.

Полышым пуымо нерген ит мондо, епархийыште социальный пашам вянгден колто, тышке самырык-влакым ушо. Черке ылышыш ушнышо нине ўдыр ден рвезе-влак Юмын порылык дене темше илыш дене илаш тўналыт.

Чын Юмо улмыж ўмбач Иисус Христос Шкенжым Шке ўлык шынден, колымо марте, ыресеш колымо мартеат, мутым колыштшо лийын (Флп.2,8). Йошкар-Ола ден Марий Элысе митрополит Иоанн дене ик ойыш шуын моштышо лий. Преосвященный Иоаннын паша лектышыже могай кугу улмым мый шке шинчам денак ужынам. Тыгак ең-влакын ойыштымат колышт мошто, кунам да молан эн кугу тўткышым ойырышашым пален шога. Епархий верч тыршымаш шуко вийым налеш гынат, тыйын эн тўн пашат – Господьлан йўлышў чон дене служитлаш. Кумалмет, Юмо дене мутланымет чон гыч лекше да чарныдыме лийже.

Тый ынде епархийыште Юмылан служитлыме радамын шот дене шукталтмыже, клирик-влакым ямдылыме, умылтарымаш да катехизаторский паша верч вуйын шога.

Юмын храмыш ең-влак кошташ тўналыт мо? Але тушто шонгыен-влак гына шогаш тўналыт? Сандене черкым чонмымо да тудым сўрастарыме нерген веле огыл, а эн тўнжў – ең-влак нерген, нунын пўрымашышт нерген шоныман.

Христосын виноград пакчаштыже тыршен ыште, шкендым ит чамане. Псалтирьыште каласыме: «Господьлан лўдын ыштыза да Тудлан чон пырткен йывыртиза» (Пс.2,11). Молымат тыгак тыршаш кумыланге. Тендан пашадам ончен, Православийын моторлыкшо ден кўкшытшў нерген умылышт, Пўрышылан чапым кондышо лектышан пасу гай улмыжым палышт. «Юмым йоратымаш ең-влакым ик капыш уша да нунын чоныштым Святой Шўлышын ылыме верышкыже савыра» манын, святой Иоанн Златоуст туныкта.

Ынде епископ жезлым нал да архиерей пашатым яндарын шуктышаш верч мемнан дене пырля кумалше Юмын калыкым суапландаре. Аминь.

2017 ий 23 ноябрьште Волжск оласе Свято-Никольский соборышто Волжск ден Шернурьсо епископ Феофан шке священникше да черке служительже-влак дене икымше гана вашлийын. У паша сайын тўналже манын, ончыч чылан пырля молебным эртареныт. Владыка Феофан каласен: «Марий Элыште илыше калык-влак коклаште У Сугынын волгыдыжым умбакыжат шараш манын, таче мыйым Господь тиде кундемыш

ўжын. Тиде пашам ворандарен колташ тендан да Высокопреосвященнейший митрополит Иоаннын кумалмыже полшыжо. Юмын благословитлыме марий мландыште пырля тыршаш Господь чылаштлан тазалыкым пуыжо. Чылашт ўмбак Юмын суапландарымыжым ўжам, чон тынысым, шўм-чон куаным йодам. Храмыш толшо кажне еным Юмо лыпландарыже, чын куаным пуыжо. Господь мемнам тидланак храмыш ўжеш».

Пашана ушнен толжо

Икте-весым умылаш, пагалаш, ваш чыташ, кугуракын ойжым колышташ, порылыклан туныкташ – тыгай пашам Энерсола ялысе Рушарня школыштына ворандараш тыршена.

Шинчымашым погаш, жапым пайдалын эртараш мемнан школыш тиде ял гычак 10 йоча, тыгак Кўчыкэнер гыч кок ўдыр, Морко посёлко гыч иза-шўжар Романовмыт уло кумылын коштыт. Занятийлаште Библийысе сюжет-влак дене палдарена, поро ден осалым ойыраш, илышыште чын корным муаш, тунеммаште сенымашке шуаш, йолташ-влак

кокклаште пагалымашым сулаш туныктена. Йоча-влак тўрлө кидпашалан шўманьит. Изирак ийготан-влаккан эн чотшо сўретлаш, раскраскым чиялташ келша. Молитва-влакым, Тошто ден У Сугыным тунемаш шуқырак жапым ойырена да шинчымашым мультфильм, видеофильм дене пенгыдемдена. Тыгак Юмын пайрем-влаккан ямдылалтына, сценарий почеш рольым модына.

У тунемме ийыште изи ешышкына изирак тунемше-влак ушнышт. Нуным черке дене палымым ышташ манын, ме Арын селасе Иисус Христосын Шочмыжо лўмеш храмыш экскурсий дене кайышна. Юмын Законжым туныктышо Татьяна Васильевна ден Вячеслав эргыже, тыгак Арын Рушарня школышто тыршыше ден тунемше-влак мемнам куанен вашлийыч. Икшыве-влак Юмын Шочыктышо Эн Святой Аван Леведмыже лўмеш пайремлан пөлеклалтше почеламутым лудыч, Юмын Ава нерген мурым мурышт. «Князь Петр ден княгиня Феврония» лўман фильмым ончышна. Вара чыланнамат тамле кочкыш, тутло когыльо дене сийлышт, да уремыште пырля модна. Йоча-влаккан пеш келшен, сай шарнымаш кодын.

Иквереш погынен пырля вашлийын мутланыме да пырля модмо татым кызыт шагал вере ужаш лиеш. Молан манаш гын, йоча-влак кызыт телефон воктен шуко жапым эртарат. Мыйын шонымаште, йоча-влак дене эртарыме пашана арам огеш лий, чоныштым порыраком ышта.

Людмила МИХАЙЛОВА, Энерсола библиотекин пашаенже. Морко район.

Святитель Филарет 1782 ий 26 декабрьште Москва воктенысе Коломна олаште диаконын ешыштыже шочын. Шке лүмжө Василий Михайлович Дроздов лийын. Сай койыш-шоктышлан тудым изинекак туныктенит, шинчымаш деке йöратымашыже вашке почылтын. Коломнысо семинарийште лүмжө эн сай студент коклаште йонген. Ача-аваже вара тудым Троице-Сергиев Лаврыш тунемаш колтенит. Жапым арам эртарыше-влак деч рвезе эре коранын, молитвам але күлешан книгаг лудаш, күслем шокташ, шахмат дене модаш йöратен. Тунем пытарыше Василий Дроздовым тыштак грек ден еврей йылмылам, поэзий ден риторикым туныкташ коденит.

Лавре деч тораште огыл Вифанский ски-тыште чапланыше руш пастырь, митрополит Платон (Левшин) кумал илен. Самырык туныктышын талантшым владыка пален. «Мый айдеме семын возен моштем, а тудо суксо семын воза» манын ойлен да Юмын ойыртегалтыше служителыже лийшашыжым пален. Икана митрополит Платон деке Коломнысо калык толын да Василий Михайловичым нунын деке священниклан колташ йодын. «Самырык еным вес пүрымаш вуча», – манын владыка Платон да йодаш толшо-влакын кумылыштым шуктен огыл.

Василий Дроздов 1808 ий 16 ноябрьште үп пүчмө йулам эртен да монах лийын. Юмылан йöрышö святой Филарет Милостивыйым пагален шарнен, Филарет лүмым налын. Икмыняр кече гыч митрополит тудым иеродиакон саныш шогалтен. Филарет ача Троице-Сергиев Лаврыштак кодаш шонен, но тудым Петербургысо академийыш философий ден черке историйым туныкташ колтенит.

Иеромонах лиймекеже, Филарет ача калык ончыко чапле проповедь дене лекташ

ТУДО СУКСО СЕМЫН ВОЗЕН

тўналын, туныктен ойлымыжо келгыт да умылаш лийме дене ойыртегалтын. Самырык священникым моқтымо шомак Петербург гыч вес кундемлашкат шарлен. Филарет ача 1812 ийыште богословийын профессоржо лийын, тудым академийын ректоржылан шогалтенит. Вуйлатыше улмыш годымат тудо сай проповедьым ямдылен, туныктен да эше писатель сомылым шуктен. Юмо тудлан адак у корным почын –Новгородысо Юрьев монастырьын настоятельже лийын. 1812 ийысе Отечественный сар годым Шочмо эллан шке кумалмыже да окса надырже дене чот полшен. Наполеонын войскажым кырен шалатымеке, черке вуйлатыше-влак дене пырля Шочмо элым утарыме нерген у молебным ямдылен. Священный Возымашым руш йылмыш 1812 ийысе сар деч вара кусараш тўналын. У Сугынышто Иоанн деч улшо Святой Евангелийым шке кусарен. Полшаш весе-влакымат кычалын. Чын кусарыме нерген правил-влакым ямдылен.

Архимандрит Филаретым 1817 ий августышто Ревельын епископшылан шогалтенит, тыгак Петербургысо архиерейын польшкалышыже лийын. А 1819 ий мартыште Тверь олаш архиепископ сан дене колтенит. Туштат пашалан кумылын пижын, кундемже мучко чыла вере лияш да службым эртараш тыршен, проповедьше дене калыкым куандарен, духовенствын да тыглай калыкын илышыжым шымлен, кертмыш семын полшен.

1820 ийыште владыкам Ярославльыш, а вес ийын Москвасе кафедрыш кусаренит. Тудын ямдылыме Катехизисым 1823 ийыште савыктен луктынит. Чыла шонымашым раш да умылаш лийшын кусарымыжлан көра тиде Катехизис калык коклаште вашкен шарлен да пагалымашым сулен. Тудым калыклан уэш да уэш савыкташ күлын. Юмылан ўшаныше ег-влак тиде книгаг кызытат чот алат.

Святитель Филаретым 1826 ийыште митрополит саныш шогалтенит. Духовный лүмжө күкшö лийын гынат, шкеже пеш простан илен: окса дене кылдалтыше чыла йодышым пүтынек вес енлан ўшанен, қочкышыжат тыглай лийын. Илышыште эн тўн пашалан Черкын интересшым лүддымын аралаш күлмым шотлен. Власть кучышо ег-влак дене чүккыдын ўчашашыже логалын, сандене тудлан осалым шонышыжат ятыр лийын. «Вашке тудым Моско гыч Тифлисыш колтат» манме ой шукталтын огыл гынат, святитель каласен: «Монах салтак гаяк эре ямде лийшаш: тудым куш колтат, тушко кайышаш».

Вес верам кучышо-влакын вуйлатышышт коклаште умылтарымаш пашам христиан йöратымаш дене шуктен. Тожто йулам кучышо икмыняр епархий тудын тыршымыжлан көра Православный Черкыш пöртылын. «Чын вера икте веле – тиде Православный вера. Юмылан проста чон дене ўшаныше ег

вес Черкыштат лийын кертеш, но ойырлен илымыж верч Юмын ончылно вашмутым тудын вуйлатышыже кучаш тўналеш», – ойлен владыка.

Москва олам 1830 ийыште холер чер авалтен. Тунам митрополит Филарет молебен ден крестный ход-влакым эртарен, Кремль кудывечыште Чудов монастырьысе монах-влак дене пырля Юмым суken шинчын сөрвален.

Калык коклаште тунамат арака йўмаш чот шарлен улмаш. Святительын кумалмыш дене Юмо шуко еным тиде шучко чер деч паремден, осал кумылшупшмаш деч эрныктарен. Тыгак ошкыл кертдыме ўдыр ошкедаш, а ойлен кертдыме ўдыр мутланаш тўналыныт. Ик купечын ревматизм дене орланыше ўдыржō да владыка дене пырля служитлыше диаконын колаш шушо ўдыржō паремыныт. Москосо купечын кидше чот пуалынат, пўчкаш ямдылалтыныт. Вес верам кучышо ўдырамаш мыскылен каласен: «Шке митрополитдам святойлан шотледа вет. Молан тудын деке от кай? Миен тол, ала чынжымак паремда?!» Купечын лишыл енже-влак тыгак ыштеныт. Паремше кидым вара врач-влак öрын онченыт.

Митрополитын ончык ужын моштымыжлан ик дворянин ўшанен огыл. «Оралтем йўлен» манын шойыштын, полишым йодын. Оксам пуымыж годым владыка каласен: «Тиде оксам йўлышō имениетым уэш нōлташ пуэм». Ончык дворянин пеш воштылын, но оралтыже чынак йўлен улмаш, уверже веле вараш кодын толын.

Москвасе калык владыкам пеш йōратен, тудлан чот ўшанен. Благословений налаш, поро мутым колаш манын, тудын эртен кайышаш верыш ончылгоч погынен да кугу ўшан дене вучен. Юмын литургийым святитель чот шонгеммешкыже служитлен, службо пытымек, кажне еным суапландарен.

Тудын туныктен каласыме шуко шомакше ен-влак коклаште калыкмут семын шарлен.

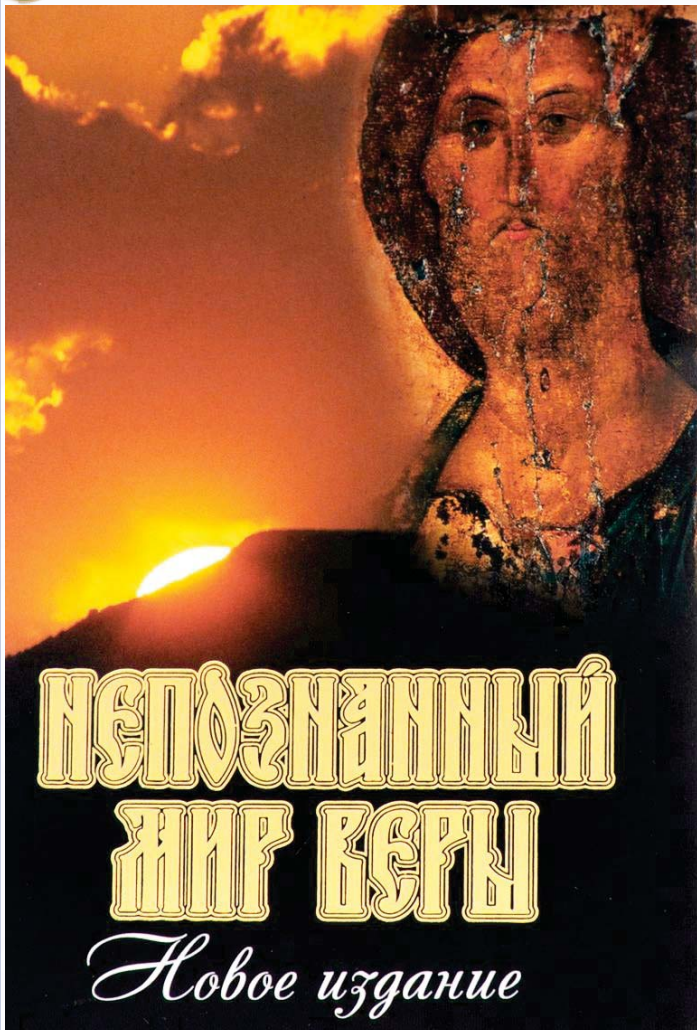
Евангелийым шарыме пашам владыка пеш кўлешанлан шотлен, сандене шкеат Юмын мутым калык деке намиен шукташ чот тыршен. Но касвел элласе туныктымо радам деч коранаш шўден. Черке литературым кусарымышт годым Москвасе академийын туныктышыжо-влак тудын кўштымыж ден полишыжлан энертеныт.

Кугыжаныш илышым ворандарен колтымо шотыштат митрополит Филаретын полишыжо эреак кўлын. Крепостной кресаньык-влаклан 1861 ийыште эрыкым пуымо жапыште кугу пудыранымаш лийын кертын. Кугыжа лўм дене «Манифестым» святитель шке ямдылен, ушан мутшо дене калыкым лыпландарен. Владыка, кулеш гын, кугыжан кўштымыж ваштарешат шогал кертын. Николай I кугыжа Москваште 1812 ийысе Отечественный сарым шарныме лўмеш Триумфальный капкам чоначаш кўштен. Памятниклан негызым пыштыме годым святитель молебеным эртарен, а ыштен шуктымо деч вара святитлен огыл. «Чын Юмылан служитлыше священник тыгай идол семын нōлтымō оралтым святой вўд дене святитлышаш огыл», – вашештен тудо.

Святитель шке колышаш кечыжымат пален. Тудлан ачаже омеш кончен да каласен: «19 числам переге». Тиде кечын эре Святой Причастийыш миен, а 1867 ий 19 ноябрьыште тынысын колен. Уло Москва шке йōратыме архиерейже дене шортын чеверласен. Капшым Троице-Сергиев Лаврыш, Святой Шўлыш лўмеш храмыш пыштеныт.

Митрополит Филаретым 1994 ийыште святой ликыш пуртеныт, а 2004 ийыште моштыжым Москвасе Утарыше Христос лўмеш храмыш кусареныт. Владыкам пагален шарныме кече кызытсе календарь почеш – 2 декабрь.

А.ЧЕМЕКОВА ямдылен.

НЕПОЗНАННЫЙ ЖИЗНЬ ВЕРЫ

Новое издание

«Тиде историй кодшо курымын 50-ше ийлаже мучаште Куйбышев олаште проста совет ешыште лийын. Аваж ден ўдыржө Уийым вашлияш погыненыт. Зоя ўдыржө йолташыже-влакым шкеж деке куштымаш касыш ўжын. Рошто пүтö улмаш. Юмылан ўшаныше аваже Зоялан «Куштымаш касым ит эртаре» манын каласен. Туге гынат ўдыр аважым колыштын огыл. Кастене аваже черкыш кумалаш каен.

Уна-влак погыненыт, а Зоян Николай лўман качымарийже эше толын огыл улмаш. Тудым вучен шуктыде, кушташ тарваненыт. Чылан мужыр дене куштеныт, а Зоя шкет кодын. Шўлыканше ўдыр святитель Николай Чудотворецын юмонажым налын да каласен: «А мый тиде Николай дене кушташ тўналам». Йолташыже-влак «Тыге ит ыште» манын йодыныт. «Юмо уло гын, Тудо мыйым наказатла», - пелештен ўдыр.

Кушташ тўналыныт, ик-кок йырым пöрдыныт, трук пöлемыште кугу йўк да пеш виян пöрдшö мардеж нöлталтын, шинчам йымыктарыше тул лектын. Веселитлымаш шучкыш савырнен. Чыланат, чот лўдын, пöлем гыч лектын куржыныт. Святительын юмонаж дене ик Зоя шоген кодын – кўанше, йўштö, мрамор гай. Толшо врач-влак Зоям нигузе паремден кертын огытыл. Уколым ыштыме годым имевлак тугыныт да кадыргеныт, пуйто име кўш пурен. Удырым эскерашлан эмлымверыш нангаяш шоненыт, но верже гыч тарватенат кертын огытыл: тудын йолжо кўварыш пижын шинчын, а шўмжö кырен – Зоя илен. Тиде жап гычын тудо ни кочкын, ни йўын кертын огыл...»

Ўшаныде ўшандарыше книга

Тыгай лўдыктен öрыктарыше факт-влакым Москосо Сретень монастырьын савыктен лукмо «Непознанный мир веры» миссионер сборникышкыже чумырымо. Нине факт-влак христианстве дене кылдалтше улыт, сандене нуным Совет кучем жапыште шылтен кийыктеныт, калыклан каласкалаш чарыме лийын. Но мом шылтет, тудо кызит але вара садак почылтеш. Вет мемнан Господь Иисус Христосна шке тунемшыже-влаклан тыге ойлен коден: «Тыгеракын, ег-влак деч ида лўд: нимо шылтен аралыме почылтде ок код, нимогай шолып чараш лекде ок код. Мом Мый тыланда пычкемыште ойлем, волгыдышто каласкалыза. Мо нерген пылышыш шыпак ойлымым колыда, леведыш ўмбач увертарыза...» (Мф. 10:26-27).

Мемнан вудаканше шинчанам почылтарыше тиде книгагм вашке шочмо йылмына дене лудаш пиал лиш. Тудым Марий кугыжаныш университетын Марий йылме да литератур кафедрыжын преподавательже-влак кусареныт. Тиде пашам нуно Йошкар-Оласе да Марий Элысе митрополийын миссионер пöлкажын темлымыж почеш, «Православная инициатива в Марий Эл» проект негызеш шуктеныт. Нунылан митрополийын Священный Писанийым марий йылмыш кусарыше комиссийже полшен.

«Пален, умылен налаш лийдыме ўшанымаш тўна» («Непознанный мир веры») книга дене самырык тукумым палдараш манын, 10 ноябрьыште МарГУ-н марий йылме да литератур кафедрыже «Мыйын ўшанем» сылнымут-сылнысем композицийым эртарен. Тушто книгагм кусарыше-влак Л.С.Матросова, Г.Н.Бояринова шке шонымашыштым каласкаленыт. Руш текстым марий йылмыш кусараш моткоч неле улмым палдареныт, адакшым тыглай темым огыл, а Черке, Юм

Умбакыже - 7-ше лаштыкыште.

дене кылдалтше возымашым шочмо йылмыш тичмашын да раш пышташ христианстве нерген келге шинчымаш да чонышто ўшан кўлмым палдарышт. Тидымак пенгыдемдышт протоиерей Николай Чузаев ден Кусарыше комиссийын редакторжо А.П.Чемекова.

Погынышо студент-влак шып колышт шинчышт. Чынжымак, марий калыклан христианстве - эше палыдыме тўня, ўшанаш лийдыме, тудым шижын, улымен налаш шуко лудман да шке шўм-чонын кажне лукышкыжо пурен, чылажымат У Сугынь почеш, вискален-аклен, веран-верыш шындыман. Тыгак палемдыш «Пален, улымен налаш лийдыме ўшанымаш тўня» книга куарыше, филологий науко кандидат Л.И.Барцева: «Тиде книгаш полководец, мурызо, артист, сўретче, писатель, поэт-влакын Юмо деке лишемме корнышт почылтеш, тидым тыглай гына возен шындыме огыл, а факт-влак дене пенгыдемдыме. Тиде книга мемнам илаш туныкта».

Юмо деке кажныже тўрлў корно дене толеш. Чаманаш логалеш, шукынжо Черкыш ойго годым пурена, тыге ынже лий ыле, а порылык денак Юмым вашляш лийже. А ты книга лач тушко нангайыше корнын ик йыжынже.

А.ТАНЫГИНА.
Авторын фотожо-влак.

Туныктын калагыме шомак

Пўчў кўтўм у верыш эн шонго пўчў вўден нангаен. Тўняште тудо кужун илен да шуко пален. Ладыра укшла койшо сылне тўкыжим рўзалтен, тудо ончыко лўдде ошкылын. Сонарзе-влакын шылын шичме верыштымат, келге корем ден тура сер-влакымат чыла пален. Нўргў ужар шудо але тамле вўдан памаш улмо верым ончылгоч шижын, сандене шкаланже шке чот ўшанен.

Нунын миен шушаш сай вер марте шукат кодын огыл. Но тыгодым шонго пўчў деке изи пўчў презе кудал толын да ўрынрак каласен:

– Кочай, чарнен шогал! Ончылно - кугу лаке! Ик йолтошкалтышымат ит ыште!

– Кугуракым туныкташ тый эше изи улат, а мый тысе вершўрым сайын палем! Могай лаке нерген тый ойлыштат? – иралтын шонго пўчў да ончыко тарванен.

Икмыняр йолтошкалтыш гыч шыдыр-шодыр шоктымо йўк чодырам сургалтарен. Сонарзе-влакын кўнчен ямдылыме да уала дене пеш сайын леведме келге лакышкышт шонго пўчў шижде волен возын. Молышт, чот лўдын, верешышт тўнгылген шогалыныт.

– Шочшем-влак, колыштса мом тыланда каласем. Тораштак огыл, йўршын тыштак, сонарзе-влак шылын шинчыныт. Нуно ынде мыйым кученыт, тендамат кучаш ванат. Кў кузе кертеш, утаралташ тыршыза! Мыйым протитлыза да мыйын семын ида ондалалт. Изиракат ушан ойым пуэн кертеш улмаш, тидым эреак шарныза.

Пагалыме лудшына-влак, черке пеленысе Рушарня школыш коштшо уныкада толеш да тыланда чон утаралтмаш нерген ушан ойым каласа гын, теат шотеш пыштыза!

Порылык лүман селаште изи София илен. Рошто пайрем деч ончыч авах ден ачаже олесе ярмингаш пөлекым наладаш кудалыныт. Такше София шкет кодаш пешыжак йоратен огыл, а ты гана тыгай татым изин-кугун вучен, вет ачаж ден авахлан пайрем открытым ямдылен шуктен огыл.

Нуным ужатен колтымек, сордор пашалан пижаш шонен, но капкам петыраш туналмыж годым воктекеже ытыра удыр толын шогалын. Мотор ош ужгам чиен, ош кемже ден ош упшыжо кечыште йылгыжыныт. Мотор удыр шортын.

- Молан шортат, йомынат мо? – палыдыме удыр деч София йодын.
- Уке, вашештен тудыжо. – Мый денем нигот огеш мод!

- Лүметше кузе?
- Коранымаш.

Софиян орын ончалмыжлан писын ойлаш төчен:

- Теве тыят мыйым поктен колтынет. Мыйже вет сай улам, чыланат мыйым акамлан шотлат, сандене поктен колташ тыршат.

София Коранымашын ачаже улмо нерген колын огыл. Аважат тыгайым ойлен огыл. Ты жапыште удыр Софиям сөрвалаш туналын:

- Айда пырля модына, мый тылат акам нерген каласкалем. Вара шкеат умылет, могай ме туддене түрлө улына.

София унам портыш ужын, а тушто мандарин пуш шарлен.

- Могай тутло пушым шижам!

- Мандарин тыге үпша! Авам кум килом налын ямдылен!

- Молан тынар шуко? – орын Коранымаш. – Те чыла тидым кочкын пытареда?

- Конешне, уке, – София воштыл колтен.

- Пайремлан уна-влакым вучена. Родына-влак Юля ден Настенька толтыт. Нунылан мандариным, шоколадым да эше иктаж-могай пөлекым кучыктена. Вашке ачам ден авам ярминга гыч налын кондат. А тый мылам акат нерген каласкалеш сөршышчы!

- Мыланем тудын нерген осалын ойлаш сөралжак огыл, – Коранымаш келгын шүлалтен. – Умылет: мый Ош Коранымаш улам, а акам – Шем Коранымаш. Тудо осал, иктаж-көлан сай гын, тудо шыдешка. А мый тыгай омыл... Айда ынде модына.

Кас марте Коранымаш ден София модыныт, София ачаж ден авахлан открытым сүретлен, а Коранымаш пошкудо удыр-влак нерген каласкален. Нунылан Рошто пайремлан могай пөлекым ямдылымымат пален. Тыге шинчылтме дене Софиян ачаж ден авахын толын пурымыштымат шижын огытыл.

- Ой, мыйым ынде поктен луктыт! – чытырен Коранымаш.

- Ит лүд. Нуно Ош Коранымашым поктен огыт лук, – лыпландарен София.

- Уке, уке, – пелешкалаш төчен уна удыр.

- Ачат-аватын изишт годым нунын деке миенам. Нуно тунам үшанен огытыл. Кызытат

мыланем шылаш күлеш!

София удырым чаманен, окна гыч лектын каяш темлен. Но Коранымаш чеверген каен пелештен:

- Чынжым ойлаш гын, мый ачат ден аватын налме пөлекыштым моткоч ужнем. Лиеш, мый кровать йымак шылам. Пөлекым ончаламат, каем веле.

Вашмутым вучен шуктыде, кровать йымак пурен каен.

- Ончо, удырем, могай моторым налынна, –

Софиян пөлемыш ачаже пурен да

с о р а с т а р ы м е

к о к к о р о б к а м

у с т е м б а к е

шынден. София

иктыжым почын,

тушто мотор деч

мотор ший онгыр

киен. Онгырышто

сүретлыме Суксо,

куанен, удырым

ончен. София

умылен, тиде –

эн сай пөлек.

София онгырым

к и д ы ш к ы ж е

налын, эркын гына

йынгыртен. Пөлем

мучко тугай яндар

йүк шарлен, эсогыл

аважат

кухно гыч куржым толын.

- Тыгай пөлекым Юля ден

Настенькалан ачат ойырен!

Кокымшо коробкаштак тыгак онгыр киен.

Ача ден аван пөлем гыч лектын кайымекышт,

кровать йымак Коранымашын йүкшө шоктен:

- А тыланет тыгайым нигунамат огыт

пөлекле.

- Молан тыге шонет? – орын София.

- Кевытыште кум икгай сату огеш лий.

Тылат иктаж-могай пижергым налыныт.

- Пижергат - сай пөлек! – куанен вашештен

София.
- А онгыр эшеат сайрак!
Туддене София учашен огыл.

- Ибра, ит ойгыро, – кровать йымак лекшыла

ойлен Коранымаш. – Тиде кок пөлекшат тылат

логалже манын, кызытак ават деке кае, нюслаш

тунгал. Шортын колтет гын, эшеат сайрак.

«Нине онгыр-влак мыланем келшеныт, мый

нуным ниголанат ом пу» манын ойло. Ават

тый денет ок келше гын, тавен-тавен шорт. Ай,

мом тыланет ойлем! Тыйын нимо шот ок лек.

Некчышланенжат от мошто. Но, нимат огыл.

Кызытак ик коробкажым налына да кувар

умбаке кудалтена. Тый лүмын пудыртенат

манын, нигот ок шоналте. Тунам кокымшо

коробкам тыланет пөлеклат. Вет Юля ден

Настьялан ик пөлекым огыт пөлекле!

Ойлымыж годым Коранымашын вургемже

шинча ончылнак шемемын. Ший онгыран ко-

робка деке кидшым шуялтымыж годым, София

тудым руалтен шуктен да сырен пелештен:

- Тый мыйым ондалышыч! Тыйын нимогай

акат уке. Коранымаш икте гына, тиде – тый!

Коранымаш мучышташ төчен, но София

тудым пенгыдын кучен. Ачаж ден аваже ынышт

уж манын, Коранымашым окна гыч уремыш

шүкалын. А тиде жапыште вес пөлемыште

ачаж ден аваже шкафыш адак ик коробкам

шылтеныт. Туштыжо Юля ден Настенькалан

ямдылыме гаяк ший онгыр киен.

Наталья КЛИМОВА, Лидия АЛПАЕВА.

Шке вургем ден арверым аклаш туныктыман

Шукерте огыл тыгай сүретым ужым.

– Школыштыда шолыштмаш шарлен. Нылымше классыште тунемше эргымын кок тылзе ончыч кроссовкыжо йомо, а ынде спортивный костюмжо уке, – сырен ойлыш йочан аваже.

Школ вуйлатыше гардеробщицым үжө, тудыжо кладовкым почо, а тушто мо гына уке: свитер, трико, йолчием, пиж, шарф, упш, школ формо.

– Тидым ме тунемме ий мучко аралена, ача-ава погынымаште эре ойлена, но нигöлан нимо ок күл. У тунемме ийлан школым ямдылыме годым чыла тидым луктын кудалташ логалеш, – чаманен каласыш директор.

Ава шке шочшыжын вургемжым кычал муо да, таум ыштыде, лектын ошкыльо. А мый нине сай вургем-шамычым ончен öрынам: «Молан йоча-влак шке вургем ден арверыштым огыт акле? Утыжден сайын илат гын веле?»

Шуко ешыште йоча пöлем кызыт модыш кевытым ушештара. Ожно кажне курчакын шке түсшö, шке койышыжо палдырнен, а кызыт чылан Барби улыт. Модыш маскаигын але пырысын иктаж ужашыже рончалтеш гын, тудым вигак луктын кудалтат. Ондак модышым йоча йолташыжлан шотлен, пырля малаш пыштен, а ынде? Шкаланже мо күлешым йоча эше умыленат ок шукто, тудлан тунамак у модышым налын пуат. Вургем шотыштат тыгак. Изиж гына чийыме вургемым огыт переге. Молан? Кызыт весым налын пуаш йöн уло, сандене вургемжым локтылшо йочам огытат вурсо.

Такшым кум ияш йочамак шке вургемже ден арвержым күлеш верыш сакаш, пижшым кошташ пышташ туныктыман. Тидым жапыштыже ыштыме огыл гын, кеч кызыт тўналман. Ешыште тыгодым кугурак-

влаклан шкем ик семын кучыман, чылашлан ик семын пенгыде лийман. Йочалан уто вургемым налым чарныман, кунам да кушко могай вургемым чийышашымат ончылгоч палыже, ямдылен шогыжо.

У вургемым але модышым йодеш гын, умылтарыже, молан тиде күлеш, тидын деч посна нигузе чыташ огеш лий мо? Налаш иканаште ида сöрö. Күлмö але күлдымö нерген икмыняр жап гыч уэш йодса, вет йоча-влакын кумылышт вашке вашталтеш. Мом налшашым ончылгоч кутырен келшыза, ак шотыштат умылтарыза. Пашам ыштен налме оксан, еш бюджетын могай күлешлан кучылталтмыжым йоча палыже. Налын кондым вургемым але арверын верже кушто лийшаш, ончыктыза. Йочан шке полкыжо, вургем сакаш посна ишкыже лийшаш. Эрла йочасадыш але школыш мом чиен кайышашым тудо шке ямдылыже, портфельыш күлеш книгажым, спорт вургемжым пыштыже.

Ача-аван чиктен колтымо йоча мом чиен мийымыжымат ок шарне. Сандене арверже вара түрлö вере пöрдалеш, а йоча шке вургемжымат ок шарне. Шукышт эше илышыште мо күлмö нерген огыл, а телефонысо але компьютерысе модыш нерген эре шонат, нунын чылажат омыюа ышталтме гай ышталтеш.

Ача-ава шкештат сай примерым ончыктышаш улыт. Шкешт иктым ойлат, а весым ыштат гын, йоча тидым вашке шижын налеш.

Пагалыме ача-ава-влак, чытыше лийза, шочшыда-влакым туныктенак шогыза, тек нуно шке вургем ден арверыштым аклыше лийыт. Тидлан кужу жап күлеш, но лектышыжым ужын, шке куанаш тўналыда.

Светлана САДОВА.

ЙОДЫШ- ВАШМУТ

Иерей
Игорь САПАЕВ

*Тынеш пурышо еглан
ыресым онеш чийыманак мо?
Але туддеч посна кошташ
лиеш? Эше ик йодыш: ыресым
корнышто муат гын, туддене
мом ыштыман?*

*Леонид.
Оршанке район.*

Икымше. Тынеш пуртымо годым еглан онешыже священник ыресым чикта. Ырес – айдемын Христос Черкын ик ужашыже улмыжым ончыкта, тудо осал шўлыш деч аралтыш, айдемын духовный саркуралже (оружийже). Малыме годым але, мутлан черлын ушым йомдарымекеже, айдеме онжым шке ыреслен огеш керт – тиде жапыштат онгысо ырес тудым арала. Сандене амал деч посна ыресым кудашаш ок кўл. Южыжо мончаште «когарта» манын кудашеш, но тыгодым кўртнў ыресым пу ырес дене алмашташ лиеш. А кў умыленак ыресым чийымым чарна, тиде ег Юмын аралтышыж деч паленак коранеш.

Кокымшо йодыш тургыжландарышаш огыл. Ыресым корнышто муынат гын, тудым ег тошкен ынже кошт манын, нўлтал. Черкыш намиен пуаш лиеш, але Юмын лукыш пышташ.

*Южыжо «Юмо мылам
ончыкыжым мом ыштыша-
шым омо гоч палдарен» маныт.
Тыгай омылан ўшанаш
лиеш мо?*

*Светлана.
Йошкар-Ола.*

Тыге ойлымыж дене айдеме шкенжым лыпландара. Юмо тыглай ег деке омышкыжо огеш тол, тудо ойырен налме еглан гына конча. Святой ача-влак ойленыт: «Омын шотыш налман огыл, тудым шўкалманат огыл». Эрдене кыселман шўргым вўд дене шўялтыман омылан чотак ўшана, тудо кугу омылан чотак ўшана, тудо кугу нелылыкыш логал кертеш. Вет омо гоч туддене диявол озаланаш тўнал кертеш. Сандене омылан огыл, а Юмылан ўшаныман.

ТАЗАЛЫКЫМ АРАЛЕНА

ПЎТӨ КОЧКЫШ

28 ноябрьште Иисус Христос Шочмо лўмеш пўтө тўналын. Тудо 6 январь марте 40 кече шуйна. Пўтө жапыште вўргечын да кугарнян колым кочкаш огеш лий. Пўтын пытартыш кечылажым (2-6 январь) Кугече деч ончысо пенгыде пўтө семын кучыман.

КЕШЫР САЛАТ

Кўлыт: 800 г кешыр, шинчалтыме 2 кияр, 1 стакан томат сок, йоныштымо шем пурис.

Кияр гыч вичкыж шўмжым коранден, пелыгыч пўчса. Кўргыштыжў томжо шолдыра гын, луктын кудалтыза. Киярым тыгыде кубик семын пўчкедыза, ўмбакеже томат соким опталза, изиш пурисым шавалтыза. Кешырым шолдыра тёрко гоч колтыза да кияр дене пырля варыза. Салат ямде.

Салат ден шўрлан нўшмўйым кучылтмо огыл. А паренге мелнам нўшмўеш кўштман.

ПАРЕНГЕ МЕЛНА

Кўлыт: 10 кўчымў паренге, 3 кугу совла ложаш, тамже дене йоныштымо шем пурис, шинчал.

Паренгым эрыктен, тыгыде тёркеш нўжыман. Туддене пырля ложашым, пурисым, шинчалым лугыман. Салмам сайын ырыктыман да нўшмўйым пыштен, тыгыде мелна-влакым кўштман.

КОВЫШТАН ШЎР

Кўлыт: 3 кўчымў паренге, 2 вуй шоган, 1 кешыр, 400 г ковышта, 2 кугу совла томат пасте, 3 лавр лышташ, ужар укроп ден петрушко, тамже дене шинчал.

Паренгым эрыктыман, кубик семын падыштен, шолшо вўдыш пыштыман, шинчалым ешарыман. Пеле кўын шумешкыже, ковыштам тыгыдын, а кешырым онго семын пўчкедыман. Нунымат кастрюльыш пыштыман. Шолаш пуримекеже, томат пастым ешарыман. Шўрыш шоганым падыштен колтыман, кўын шумыж деч 3-4 минут ончыч лавр лышташым пыштыман. Шўрым тарелкылаш темымеке, укропден петрушкым шавалтыман.

ДЕКАБРЬ. ЧЕРКЕ ПАЙРЕМ

ПН	ВТ	СР	ЧТ	ПТ	СБ	ВС
				1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	31

Пүтö

Пеш пенгыде пүтö

Пайрем кече

Храм – тиде Юмын порылыкын илыме верже. Мемнан сөрвален йодмына годым, эн ончычак Святой Евхаристий таинстве годым, тиде порылык пуалтеш да мыланна кугу лыпланымашым конда, чоннам волгалта. Святой Причастийым подылмына дене яззыкна кудалтыме лиеш. Юмын порылыкын куатше дене ме сулык деч эрнена, тыге мемнан дене умылен керташ лийдыме вашталтыш лиеш, сандене храмыш коштманак. Айдеме

кеч келгын ўшаныше лийже, тудын мөнгысö нимогай кумалмыжым тўжем дене енын пырля кумалмышт дене танастараш ок лий. Господь арам огыл ойлен: «Вет кушто Мыйын лүмемлан көра коктын але кумытын погынат, тушто Мый нунын коклаште лиям» (Мф. 18,20).

Святейший Патриарх Кирилл.

- 2 – Москвасе святитель Филаретын кечыже.
- 4 – Юмын Шочыктышо Эн Святой Удырым храмыш пуртымо кече.
- 6 – Святитель Григорий Акрагантийский ден святой кугу князь Александр Невскийын кечышт.
- 7 – Чот орланыше Екатеринан кечыже.
- 10 – Юмын Аван «Знамение» иконыжын кечыже.
- 11 – Священномученик митрополит Серафим Чичаговын кечыже.
- 13 – Святой апостол

Андрей Первозванныйын кечыже.

17 – Чот орланыше Варваран кечыже. Йошкар-Оласе Серафим Саровский лүмеш храмын ўлыл приделжын пайремже.

18 – Преподобный Савва Освященный ден святитель Гурий Казанскийын кечышт.

19 – Святитель Николай Чудотворецын кечыже. Волжск оласе соборын да Звенигово оласе, Куженер, Мариец, Сурок посёлкыласе, Актауж, Косолапово, Кожласола, Микряково селаласе храм-влакын пайремышт.

22 – Юмын Аван «Вучыдымо Куан» («Нечаянная Радость») иконыжын кечыже.

23 – Святитель Иоасаф Белгородскийын кечыже.

25 – Святитель Спиридон Тримифунтскийын кечыже.

30 – Пророк Даниилын да кум самырык рвезын: Ананий, Азарий ден Мисаилын – кечышт.

Мо күлеш айдемылан? Кочкаш, йўаш, чиен шогалаш – тўн рўдыжö тиде гына огыл, эн чот күлеш ваш улылымаш, чаманымаш, йоратымаш. Кажне ег весылан йолташ лийшаш. Кеч-кө лийже - руш, марий, чуваш, татар – кече чылаштым ик семын онча. Огеш күл калык коклаште ойыркалымаш, иктыже весым сенаш тöчымаш. Канде кава чылаштлан пуалтын, пире ден маскат моштымышт семын илат, айдемылан веле эре ала-мо ок сите: печым печа, күртньывоштырым шупшеш, шкенжым пеш кугулан ужеш. Весым гына тудо ок шотло, күлеш гын, тошкена куржеш. Чыланак вет тыгай огынал, шонем. Ваш-ваш чаманымаш садак лиеш. Неле жапыште шукинжо весылан кидым шуят, мом моштымышт дене полшат. Пörтымат пырля чонат, мландымат куралыт, тырмалат – шуко пашам пырля ыштат. Ик еш семын чылан лийшаш улына – Ик Кавапомышто мемнан Ача, Юмо пуэн чылалан илаш. Юмын мокта чыла шўлышат, Юмын пуымыжым арален иле. Удам

пүртўслан ит ыште. Чыла пүртўс – Юмын сад. Айдеме – Юмын йоратымыже. Мландыште тый улат оза, айдеме. Иктым ит мондо: тый дечет кугу уло - тиде Юмо.

Зоя ОЛЬШЕВСКАЯ.

МАРИЙ ПРАВОСЛАВНЫЙ ЖУРНАЛ "ШЎМ-ЧОН ИЗОЛЫК"

Учредитель: "Руш Православный Черкын Йошкар-Оласе да Марий Элысе епархийже (Московский Патриархат)" религиозный организаций.

Журнал зарегистрирован Управлением Федеральной службы по надзору в сфере связи, информационных технологий и массовых коммуникаций по Республике Марий Эл, свидетельство о регистрации ПИ № ТУ 12-0164 от 12 декабря 2013 года.

Тираж: 1500 экз. Формат - А-4-12. Журнал лекме жап - 1.12.2017 ий. 0+ - знак информационной продукции согласно Ф3 от 29.12.2010 г. №436-ФЗ.

Журналым редакцийште погымо да верстатлыме, "Типография №1" "Куба Принт" ГК ООО-што ямде оригинал-макет гыч савыктыме.

Адресше: 424000, Йошкар-Ола, Воскресенский проспект, 17.

Редакцийын да издательнын адресше: 424002, Йошкар-Ола, Вознесенский урем, 81, 224 пöлем.

тел.: (88362) 45-39-54. **E-mail:** marlagazet@mail.ru

Редакционный советым вуйлатыше:

протоиерей Николай Чузаев.

Редакционный совет: иерей Игорь Сапаев,

Д.Смирнов, А.Чемекова, А.Эманова.

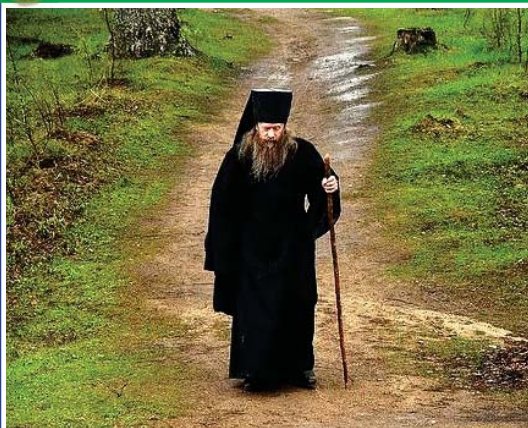
Компьютер дене келыштарыше: Д.Смирнов.

Ак - кутырен келшыме почеш. Авторын да

редакцийын шонымашышт түрлö лийын кертыт.

Серыш-влак мөнгеш огыт колталт.

РЕДАКЦИЙ ЙОДЕШ: ГАЗЕТЫМ ШАЛА КЫШКЫЛТАШ ОГЫЛ. ЛУДЫНАТ - ВЕСЫЛАН ПУ!

Корныен

Кече кас велыш каен,
 Кас. Рүмбалген. Юалген.
 Тылзе кава гыч ончен,
 Волгыдым мландыш колтен.
 Шүдыр кавам шүткален,
 Йүштын тора гыч чүчкен.
 Юмын Авам сөрвален,
 Шкет корныен ошкеден.
 Пүтым кужун кучыме,
 Черкышке тудо каен.
 Чоным ойганым почмек,
 Шинчавүдшө шкеак йоген.
 Волгыдо Суксо тудден
 Юмым пырля сөрвален.
 Чоным тудлан эрыктен,
 У илышлан ямдылен.

Мария ЯКОВЛЕВА.
Морко район.

12 ойыртемым кычал му

